

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

для осіб, які можуть отримувати виплати відповідно до Соціального кодексу XII (соціальна допомога)

1. Завдання соціальної допомоги, сфера компетенції

На соціальну допомогу можуть претендувати особи, що переживають матеріальні труднощі, з якими не можуть впоратися самостійно, і яким не надається необхідна допомога від родичів чи інших осіб. Відповідно до одного з елементарних основних принципів соціальної допомоги, її завданням є забезпечення гідного життя (§ 1 SGB XII). Допомога відповідно до Соціального кодексу XII є частиною державної системи соціального забезпечення громадян. Ця система також включає обов'язкове соціальне страхування (страхування на випадок безробіття, медичне страхування, страхування від нещасних випадків, пенсійне страхування), послуги з реабілітації та залучення осіб з інвалідністю, виплати жертвам війни, а також оплату житла та допомогу на дітей. У відношенні до цих виплат соціальна допомога є вторинною. Тобто, право на соціальну допомогу відсутнє, якщо необхідну допомогу особа отримує від інших органів соціального забезпечення (§ 2 SGB XII). Соціальні виплати здійснюються органами, установами та відомствами, зазначеними в Соціальному кодексі (SGB); їх називають фондами соціального забезпечення. За надання соціальної допомоги, як правило, відповідають земельні округи та позарайонні міста, а в окремих випадках – надрегіональні фонди (§ 3 SGB XII). Територіально відповідальним є фонд соціальної допомоги, на території якого фактично перебуває особа на момент потреби у допомозі (§ 98, абз. 1 п. 1 SGB XII). У випадку мешканців притулків або мешканців особливих типів житла служби допомоги в інтеграції та працевлаштуванні, важливе значення має звичайне місце проживання до в'їзду в будинок або до переїзду в спеціальний тип житла служби допомоги в інтеграції та працевлаштуванні (§ 98, абз. 2 SGB XII або § 98 абз. 6 SGB XII, § 98 SGB IX). Детальнішу інформацію про завдання та допомогу окремих фондів соціальної допомоги надають працівники адміністративних органів (муніципальна адміністрація, міська адміністрація, окружна адміністрація). Вони також консультують про права та обов'язки громадян щодо окремих фондів соціальної допомоги (§ 11 абз. 1, 2 SGB XII, § 14 - SGB I).

2. Правовою підставою для виплат є SGB XII. Якщо допомога надається за підстав, визначених цим законом, то особа, яка отримує виплати, або заявник мають на неї законне право за наявності відповідних підстав (§ 17 абз. 1 п. 1 SGB XII, § 39 SGB I). Відомство соціального захисту населення визначає форму та розмір соціальної допомоги на власний розсуд, якщо закон не виключає такої можливості (§§ 9; 10; 17 абз. 2 SGB XII).

3. Завдання адміністрації

Співробітники адміністрації перевіряють, як краще вийти з відповідної скрутної матеріальної ситуації та яку допомогу можна надати в окремих випадках. Відомство має офіційно встановити фактичний стан справ. Воно визначає характер і обсяг розслідування. При цьому відомство повинне враховувати всі обставини, які є суттєвими для кожного окремого випадку, включаючи сприятливі для заявника або особи, що може отримувати виплати (§ 20 абз. 1 і 2 SGB X). Відомство використовує докази, які вважає необхідними для обов'язкового визначення на свій розсуд фактичного стану речей (стаття 21 (1) SGB X). Через вторинність соціальної допомоги персонал адміністрації також визначає, чи має заявник використовувати власні доходи та майно, чи існують вимоги до інших фондів соціального забезпечення, чи можуть йому допомагати родичі. Принцип вторинності соціальної допомоги (§ 2 SGB XII) також вимагає перевірки, чи виконують свої зобов'язання члени сім'ї, які відповідають за утримання. Якщо це не так, фонд соціальної допомоги виплачує кошти та пред'являє вимоги до тих, хто зобов'язаний утримувати відповідних осіб, якщо вони можуть це робити без шкоди для власного утримання. Про необхідність перевірки та її обсяг вирішує фонд соціальної допомоги відповідно до ситуації в кожному окремому випадку.

4. Перш ніж подавати заяву на соціальну допомогу, кожен, хто отримує соціальну допомогу, повинен використовувати свою **працездатність**, свої **доходи** та **майно** (§ 2 SGB XII), а також свої **вимоги** до тих, хто зобов'язаний його утримувати, та інших третіх осіб (наприклад, страхових компаній та подібних органів), якщо такі можуть бути виконані у момент наявної потреби, для забезпечення своїх потреб та потреб своїх утриманців.

5. Кожен, хто подає заяву або отримує соціальну допомогу, повинен зокрема

- 5.1 викласти всі факти, які мають суттєве відношення до виплат, погодитися на надання необхідної інформації третіми особами на запит відповідального носія виплат, а також представити докази та на вимогу відповідального фонду соціальної допомоги надати документальні підтвердження або погодитися на їх надання (§ 60 абз. 1 № 1 SGB I);
- 5.2 негайно повідомляти про зміни обставин, що мають важливе значення для виплат або про які було зроблено заяву у зв'язку з наданням виплат (§ 60 абз. 1 п. 2 SGB I).

Цей обов'язок інформування в першу чергу стосується змін, що відбулися в побутових та економічних обставинах одержувача соціальної допомоги. Цей обов'язок інформування застосовується, зокрема, якщо

- a) заявник та його родичі, які проживають в одному домогосподарстві, отримують **дохід** (навіть тимчасовий), який ще не відомий службі соціального захисту населення, наприклад, в результаті приймання на роботу (навіть роботу з мінімальною неоподатковуваною зарплатнею або додаткову роботу), в результаті здачі в оренду кімнати, призначення пенсії, надбавок за вислугу років, вихідних виплат, відшкодувань, позик, у зв'язку з отриманням прострочених претензій, вигравів у лотерею, спадщини тощо). Відомство соціального захисту населення також має бути повідомлено про отримання натуральної допомоги (житло, харчування), а також про претензії або про виникнення претензій до інших;
- b) змінюється склад наявних **активів** (наприклад, внаслідок купівлі, продажу, дарування, успадкування, розлучення, поділу майна);
- c) член сім'ї, який отримує допомогу, залишає домогосподарство, навіть якщо це лише тимчасово (наприклад, під час перебування в лікарні, перебування на курорті, гостьової поїздки, смерті члена домогосподарства тощо);
- d) члена родини приймають в господарство;
- e) змінено квартиру або житло в спеціальній формі житла; перед укладенням договору про нове житло одержувач повинен повідомити відповідний орган фонду соціальної допомоги про відповідні обставини переїзду;
- f) заява про виплату іншої соціальної допомоги подана або була зроблена раніше (наприклад, пенсія із соціального страхування, виплати на допомогу в інтеграції та працевлаштуванні згідно з SGB IX, пенсія, пенсія внаслідок інвалідності, пенсія за збитки внаслідок війни, допомога на утримання, допомога по безробіттю, так званий «громадянський дохід» (Bürgergeld), допомога по хворобі, допомога на дитину тощо);
- g) подається апеляція (наприклад, заперечення, позов, апеляція) на рішення інших фондів соціального забезпечення (див. пункт f);
- h) особа, яка має право на виплати, зазнала матеріальної або фізичної шкоди від третіх осіб;
- i) особа, яка має право на виплати, подає цивільно-правовий позов до суду.

У випадку недієздатних або обмежено дієздатних осіб, що потребують допомоги або мають право на виплати, цей обов'язок співробітництва покладається на їх законних представників.

6. Будь-хто, хто подає заяву або отримує виплати соціальної допомоги, повинен на вимогу відповідального фонду соціального забезпечення
- a) з'явитися особисто для **усного** обговорення заяви – на вимогу відомство соціального захисту відшкодує витрати (витрати на проїзд тощо) – або вжити інших необхідних заходів (§ 61 SGB I);
 - b) пройти медичний огляд, якщо це необхідно для прийняття рішення про допомогу (§ 62 SGB I).
7. Проте існують обмеження обов'язку громадянина співпрацювати. Наприклад, участь має бути пропорційною заявленій соціальній виплаті. З іншого боку, не можна вимагати співпраці, якщо вона не є посилюючою для громадянина з важливої причини або якщо орган влади може сам отримати необхідні дані з меншими зусиллями та затратами, ніж зацікавлена особа (§ 65 SGB I).

Наслідки невиконання зобов'язання щодо співпраці

8. Якщо особа, яка звертається або отримує соціальну допомогу, не дотримується свого зобов'язання щодо співпраці, і це значно ускладнює з'ясування фактичного стану речей, фонд соціального забезпечення може повністю або частково скасувати виплати без подальших заходів розслідування до тих пір, поки співпраця не буде налагоджена, оскільки передумови для виплат не доведені. Це застосовується відповідно, якщо заявник або особа, яка може отримувати виплати, навмисно ускладнює з'ясування фактичного стану речей іншим способом (§ 66 абз. 1 SGB I).
9. Якщо особа, яка звертається по соціальну допомогу внаслідок потреби в догляді, непрацездатності, ризику чи зниження працездатності, безробіття, або отримує її, не виконує своїх зобов'язань щодо співпраці, або якщо, враховуючи всі обставини, можна з імовірністю припустити, що здатність працювати, заробляти або знаходити роботу в результаті погіршується або не покращується, фонд може повністю або частково відмовитися від виплат до моменту надолуження зобов'язань щодо співпраці (§ 66 абз. 2 SGB I).
10. Будь-яка особа, яка неправдиво вказує свої побутові чи економічні обставини або не повідомляє про це управління соціального захисту, як це необхідно, ставить під загрозу законне виконання соціальної допомоги. Попри те, що допомогу, надану внаслідок відсутньої, недостатньої чи невірної інформації, можна вимагати повернути, заявник або особа, яка має право на виплати, підлягає кримінальному переслідуванню за шахрайство (§ 263 Кримінального кодексу).
11. Особи, які мають право на виплати відповідно до SGB XII, повинні також прийняти посилену для них роботу в межах доступних можливостей і взяти участь у відповідних підготовчих заходах (§ 11 абз. 3, п. 3 і 4 SGB XII).
- Якщо особи, які мають право на виплати, всупереч своїм зобов'язанням відмовляються приймати запропоновану роботу, відповідна стандартна ставка зменшується після попереднього навчання на першому етапі на макс. 25 відсотків, а в разі повторної відмови на наступних етапах – щоразу на макс. 25 відсотків (стаття 39а абз. 1 SGB XII).
12. З картою медичного страхування, виданою лікарняною касою при реєстрації в органі соціального захисту населення/уповноваженому органом соціального захисту населення відомстві, слід поводитися обережно. Про втрату необхідно негайно повідомити відповідну лікарняну касу/орган соціального захисту або уповноважене ним відомство. Витрати на заміну картки несе особа, яка має право на виплати. Слід виключити зловживання використанням. **У разі припинення надання допомоги відповідно до Соціального кодексу XII цю картку медичного страхування заборонено використовувати з дня припинення надання виплат.** Ви та члени вашої сім'ї зобов'язані після припинення потреби негайно повернути відповідну(і) карту(и) медичного страхування в орган соціального захисту населення/відомство, уповноважене органом соціального забезпечення. Це також застосовується, якщо ви переїжджаєте у зону відповідальності іншого фонду соціальної допомоги. Витрати, пов'язані з неналежним використанням, виставляються в рахунок для стягнення. Якщо картка медичного страхування використовуватиметься неправомірно, це вважається шахрайством, за що може настати кримінальна відповідальність.

Відшкодування витрат

13. Кожен, хто після досягнення 18 років років створив умови для отримання соціальної допомоги собі чи іншим особам шляхом умисної або грубої недбалості поведінки, зобов'язаний відшкодувати витрати на соціальну допомогу. Обов'язок відшкодувати витрати також існує для тих, хто в якості особи, яка має право на виплати, або як її представник, знав про незаконність рішення про схвалення, на якому ґрунтуються виплати, або не знав внаслідок власної грубої недбалості.
14. Відшкодувати витрати на соціальну допомогу зобов'язаний також спадкоємець особи, яка має право на виплати, або її дружина чи цивільне подружжя. Обов'язок виплати компенсації стосується лише витрат на соціальну допомогу, які були витрачені протягом десяти років до успадкування. Цей обов'язок виплати компенсації є одним із обтяжень спадкового майна. Однак спадкоємець відповідає лише в розмірі вартості майна. Виплати згідно з четвертим розділом Соціального кодексу XII (Базове матеріальне забезпечення) не підлягають компенсації спадкоємцями.

15. Захист соціальних даних

Інформація від заявника про його особисте та економічне становище буде вважатися соціальною таємницею і не буде розголошена іншим особам без дозволу. Розголошення дозволено лише за наявності згоди відповідної особи в окремому випадку або якщо розкриття дозволено законом (§ 67b SGB X).

Автоматичне порівняння даних відповідно до § 118 Соціального кодексу XII може здійснюватися без згоди бенефіціара.

Я/Ми підтверджуємо отримання «Інформаційного листа для осіб, які можуть отримувати виплати відповідно до Соціального кодексу XII (соціальна допомога)». У мене/нас є один **примірник**.

Підпис особи, яка здійснює запит/особи, яка може отримувати виплати

Місце, дата

Підпис подружжя/партнера